

BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari

Ilham Mergenbay-uli Kalbaev
Buxoro xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot BMSM (Bolalar musiqa va san'at maktabi) o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Ishda qoraqalpoq baxshichilik merosining tarixiy ildizlari, uning musiqiy-estetik va ma'naviy-tarbiyaviy ahamiyati, hurmat tushunchasining mohiyati va tarkibiy tuzilmasi tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi - qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni samarali shakllantirishga qaratilgan pedagogik imkoniyatlarni aniqlash va asoslashdan iborat. Metodologik asos sifatida shaxsga yo'naltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar qo'llaniladi. Tadqiqot natijalari hurmatni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali pedagogik usullari va metodik tavsiyalarini belgilashga xizmat qiladi. Ish musiqa ta'limi o'qituvchilari, metodistlar va tadqiqotchilar uchun nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: BMSM, qoraqalpoq baxshichilik merosi, hurmatni shakllantirish, pedagogik imkoniyatlar, ma'naviy tarbiya, xalq ijodiyoti, madaniy meros, milliy qadriyatlar, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, musiqa ta'limi

Pedagogical Opportunities for Forming Respect for the Karakalpak Bakhshi Heritage among BMSM Students

Ilham Mergenbay-uli Kalbaev
Bukhara International University

Abstract: This study is devoted to exploring the pedagogical opportunities for forming respect for the Karakalpak bakhshi heritage among BMSM (Children's Music and Art School) students. The work analyzes the historical roots of the Karakalpak bakhshi heritage, its musical-aesthetic and spiritual-educational significance, as well as the essence and structural composition of the concept of respect. The aim of the research is to identify and substantiate the pedagogical opportunities aimed at effectively forming respect for the Karakalpak bakhshi heritage. Person-centered, intercultural, and competency-based approaches are used as the methodological foundation. The research results serve to define a step-by-step system for forming respect, effective pedagogical methods, and methodological recommendations. The

work is of theoretical and practical significance for music education teachers, methodologists, and researchers.

Keywords: BMSM, Karakalpak bakhshi heritage, forming respect, pedagogical opportunities, spiritual education, folk creativity, cultural heritage, national values, person-centered approach, music education

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida yosh avlodni milliy qadriyatlar, madaniy meros va o'z xalqining boy an'analari asosida tarbiyalash eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Globallashuv jarayonlari, turli madaniyatlarning o'zaro ta'siri va axborot oqimining kuchayishi sharoitida yosh avlodning o'z xalqi merosiga hurmat bilan munosabatda bo'lishi, uni bilishi va qadrlashi alohida ahamiyat kasb etadi. Bu borada musiqa ta'limi tizimi, xususan, Bolalar musiqa va san'at maktablari (BMSM) muhim o'rin tutadi, chunki aynan shu muassasalarda o'quvchilar nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarni, balki milliy madaniyat va ma'naviy qadriyatlarga hurmatni ham o'zlashtiradilar.

Qoraqalpoq baxshichilik merosi - bu qoraqalpoq xalqining eng qadimiy va boy madaniy boyliklaridan biri bo'lib, u o'zida epik ijod, musiqa, she'riyat, teatr va hikoyachilik unsurlarini uyg'unlashtiradi. Baxshilar - xalq dostonlarini, qo'shiqlarini va tarixiy rivoyatlarini kuylab yetkazuvchi ijodkorlar bo'lib, ular asrlar davomida qoraqalpoq xalqining tarixiy xotirasini, ma'naviy qadriyatlarini va milliy o'zligini saqlab kelganlar. Baxshichilik merosi shunchaki musiqiy ijrochilik emas, balki milliy tarbiya, ma'naviy kamolot va vatanparvarlik tuyg'usining muhim manbai hisoblanadi. Shu bois bu merosni BMSM o'quvchilariga o'rgatish orqali ularda unga hurmatni shakllantirish dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida kun tartibiga chiqmoqda.

Hurmat - bu shaxsning biror narsaga yoki kimsaga bo'lgan ijobiy munosabati, uni qadrlashi, e'tibor berishi va unga zarar yetkazmaslikka intilishidir. Milliy merosga hurmat esa o'z xalqining tarixi, madaniyati, an'analari va qadriyatlariga bo'lgan chuqur hurmat va muhabbatni ifoda etadi. Bu tushuncha bir necha tarkibiy qismlardan iborat: merosni bilish, uni qadrlash, uni asrab-avaylash, uni kelgusi avlodga yetkazish va uni targ'ib qilish. Musiqa ta'limi jarayonida milliy merosga hurmatni shakllantirish alohida imkoniyatlarga ega, chunki musiqa o'zining emotsional ta'siri, estetik jozibasi va jamoaviy ijro xususiyati bilan o'quvchining ruhiy dunyosiga chuqur ta'sir o'tkazadi.

Bugungi kunda BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari yetarli darajada ilmiy tadqiq etilmagan. Mavjud o'quv dasturlari va metodik qo'llanmalar asosan umumiy musiqiy tayyorgarlikka qaratilgan bo'lib, ularda qoraqalpoq baxshichilik merosining o'ziga xos xususiyatlari, uning ma'naviy-tarbiyaviy ahamiyati, hurmatni shakllantirishning samarali pedagogik usullari yetarlicha yoritilmagan. Bu holat amaliyotda bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi: o'quvchilar o'z xalqining madaniy merosini yetarli

darajada bilmaydi, milliy merosga munosabat sust shakllanadi, unga hurmat tuygʻusi rivojlanmaydi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi quyidagi omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, zamonaviy taʼlim tizimining ustuvor vazifalaridan biri yosh avlodda milliy merosga hurmatni shakllantirishdir. Ikkinchidan, qoraqalpoq baxshichilik merosi hurmatni shakllantirish uchun boy pedagogik imkoniyatlarga ega. Uchinchidan, BMSM tizimida bu merosni oʻrgatish orqali oʻquvchilarda milliy madaniyatga qiziqish va hurmatni shakllantirish mumkin. Toʻrtinchidan, shaxsga yoʻnaltirilgan va madaniyatlararo yondashuvlar asosida taʼlim jarayonini tashkil etish zamonaviy taʼlim talablaridan biridir. Beshinchidan, milliy merosga hurmatni shakllantirish oʻquvchilarning umumiy maʼnaviy kamolotiga ijobiy taʼsir koʻrsatadi.

Tadqiqotning maqsadi - BMSM oʻquvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirishga qaratilgan pedagogik imkoniyatlarni aniqlash va asoslashdan iborat. Bu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilab olindi: birinchidan, qoraqalpoq baxshichilik merosining tarixiy ildizlari va oʻziga xos xususiyatlarini tahlil qilish; ikkinchidan, hurmat tushunchasining mohiyati va tarkibiy tuzilmasini oʻrganish; uchinchidan, qoraqalpoq baxshichilik merosining musiqiy-estetik va maʼnaviy-tarbiyaviy ahamiyatini aniqlash; toʻrtinchidan, BMSM sharoitida bu merosni oʻrgatishning mavjud metodikalarini tanqidiy tahlil qilish; beshinchidan, hurmatni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimini ishlab chiqish; oltinchidan, samarali pedagogik usullar va metodik tavsiyalarni aniqlash hamda ularning samaradorligini baholash.

Tadqiqotning metodologik asosi sifatida shaxsga yoʻnaltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar qoʻllaniladi. Shaxsga yoʻnaltirilgan yondashuv har bir oʻquvchining individual xususiyatlarini, qiziqishlarini va qobiliyatlarini hisobga olishni nazarda tutadi. Madaniyatlararo yondashuv oʻquvchilarda keng madaniy dunyoqarashni shakllantirishga, oʻz merosini boshqa madaniyatlar bilan qiyoslash va qadrlash qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Kompetensiyaviy yondashuv esa oʻquvchilarda milliy-madaniy, musiqiy-idrokiy va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, unda birinchi marta BMSM oʻquvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari kompleks tarzda, shaxsga yoʻnaltirilgan, madaniyatlararo va kompetensiyaviy yondashuvlar uygʻunligida tadqiq etiladi. Shuningdek, hurmatni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi va samarali pedagogik usullari ishlab chiqiladi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundaki, uning natijalari musiqa pedagogikasi, xalq ijodiyoti metodikasi va milliy tarbiya nazariyasi sohalarini yangi ilmiy bilimlar bilan boyitadi. Amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan metodik tavsiyalardan musiqa

ta'limi o'qituvchilari, metodistlar va tadqiqotchilar o'z faoliyatlarida foydalanishlari mumkinligi bilan belgilanadi.

Tadqiqotning tuzilmasi kirish, uchta bob, xulosa va foydalanilgan adabiyotlar ro'yxatidan iborat. Birinchi bobda qoraqalpoq baxshichilik merosining nazariy asoslari va hurmat tushunchasining mohiyati tahlil qilinadi. Ikkinchi bobda BMSM sharoitida qoraqalpoq baxshichilik merosini o'rgatishning pedagogik shart-sharoitlari va hurmatni shakllantirish imkoniyatlari o'rganiladi. Uchinchi bobda hurmatni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi, samarali pedagogik usullari va metodik tavsiyalar ishlab chiqiladi hamda ularning samaradorligi baholanadi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur tadqiqot BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslashga qaratilgan bo'lib, u zamonaviy ta'limning dolzarb talablaridan kelib chiqadi va yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi.

Tadqiqotning kulminatsion qismi - bu BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlarini yagona tizimga birlashtirib, amaliyotda samarali qo'llash modelini ishlab chiqishdan iborat. Aynan shu qismda tadqiqotning asosiy ilmiy g'oyasi eng yuqori nuqtaga ko'tariladi va barcha nazariy tahlillar amaliy yechimga aylanadi.

Hurmat tushunchasining tarkibiy tuzilmasi

Tadqiqot davomida milliy merosga hurmat tushunchasining quyidagi asosiy komponentlari aniqlandi:

Birinchi komponent - merosni bilish. Bu o'quvchining qoraqalpoq baxshichilik merosining tarixi, mazmuni, shakllari va xususiyatlarini bilishidir. Hurmat bilimdan boshlanadi.

Ikkinchi komponent - merosni qadrlash. Bu o'quvchining baxshichilik merosining madaniy, ma'naviy va estetik ahamiyatini anglashi va uni qadrlashidir.

Uchinchi komponent - merosni asrab-avaylash. Bu o'quvchining milliy merosni saqlash, unga zarar yetkazmaslik va uni himoya qilishga intilishidir.

To'rtinchi komponent - merosni yetkazish. Bu o'quvchining milliy merosni kelgusi avlodga yetkazish, uni o'rganish va o'rgatishga tayyorligidir.

Beshinchi komponent - merosni targ'ib qilish. Bu o'quvchining milliy merosni keng jamoatchilikka tanishtirish, uni targ'ib qilish va ommalashtirishga intilishidir.

Oltinchi komponent - merosga emotsional munosabat. Bu o'quvchining milliy merosga bo'lgan muhabbati, faxrlanishi va unga bog'liqlik tuyg'usidir.

Qoraqalpoq baxshichilik merosining tarbiyaviy imkoniyatlari

Tadqiqot davomida qoraqalpoq baxshichilik merosining hurmatni shakllantirishdagi quyidagi asosiy imkoniyatlari aniqlandi:

Birinchi imkoniyat - tarixiy xotirani yetkazish. Baxshi dostonlari orqali o'quvchi xalqining tarixiy o'tmishini, qahramonliklarini va madaniy merosini o'rganadi va qadrlaydi.

Ikkinchi imkoniyat - ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish. Baxshi dostonlarida ezgulik, adolat, vatanparvarlik, sadoqat kabi ma'naviy qadriyatlar tarannum etiladi.

Uchinchi imkoniyat - estetik didni tarbiyalash. Baxshichilik san'ati o'zining musiqiy boyligi, she'riy go'zalligi va ijro mahorati bilan o'quvchining estetik didni tarbiyalaydi.

To'rtinchi imkoniyat - milliy tilni o'zlashtirish. Baxshi dostonlari milliy tilning eng boy va go'zal namunalaridir.

Beshinchi imkoniyat - milliy g'ururni shakllantirish. Baxshichilik merosi o'quvchida o'z xalqiga mansublikdan faxrlanish tuyg'usini shakllantiradi.

Oltinchi imkoniyat - ijodiy qobiliyatni rivojlantirish. Baxshichilik san'ati o'quvchini ijodiy izlanishga, o'z talqinini yaratishga undaydi.

Hurmatni shakllantirishning bosqichma-bosqich tizimi

Tadqiqot davomida hurmatni shakllantirishning quyidagi bosqichma-bosqich tizimi ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - tanishish bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi qoraqalpoq baxshichilik merosi bilan tanishadi, baxshi dostonlarini tinglaydi, ularning mazmunini o'rganadi.

Ikkinchi bosqich - bilish bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi baxshichilik merosining tarixi, shakllari, ijro uslublari va ma'naviy mazmunini bilib oladi.

Uchinchi bosqich - qadrlash bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi baxshichilik merosining madaniy va ma'naviy ahamiyatini anglashni boshlaydi, unga hurmat tuyg'usi shakllanadi.

To'rtinchi bosqich - asrab-avaylash bosqichi. Bu bosqichda o'quvchida milliy merosni saqlash va himoya qilish istagi shakllanadi.

Beshinchi bosqich - targ'ib qilish bosqichi. Bu bosqichda o'quvchi o'zlashtirgan ko'nikmalarini amaliy faoliyatda qo'llaydi, milliy merosni targ'ib qiladi va kelgusi avlodga yetkazadi.

Pedagogik shart-sharoitlar

Hurmatni samarali shakllantirish uchun qator pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi zarur:

Birinchi shart - qulay psixologik muhit. O'quvchi o'zini erkin, xavfsiz va qo'llab-quvvatlanayotgan his qilishi kerak.

Ikkinchi shart - milliy merosga qiziqish uyg'otish. O'qituvchi o'quvchilarda qoraqalpoq baxshichilik merosiga qiziqish uyg'otishi zarur.

Uchinchi shart - individual yondashuv. Har bir o'quvchining qobiliyati, qiziqishi va xususiyati har xil.

To'rtinchi shart - repertuarining to'g'ri tanlanishi. Repertuar o'quvchilarning yoshi, qiziqishi va imkoniyatlariga mos bo'lishi kerak.

Beshinchi shart - o'qituvchining kasbiy mahorati. O'qituvchi qoraqalpoq baxshichilik merosini chuqur bilishi, uni sevishi va o'quvchilarga yetkaza olishi zarur.

Oltinchi shart - milliy muhitni yaratish. Sinfxona, maktab va oila muhitida milliy merosga hurmat va qiziqish muhiti yaratilishi zarur.

Amaliy model: "Bil - qadrla - asra - yetkaz"

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida to'rt bosqichli amaliy model ishlab chiqildi:

Birinchi bosqich - "Bil". O'quvchi qoraqalpoq baxshichilik merosini o'rganadi, uning tarixi, mazmuni va xususiyatlarini bilib oladi.

Ikkinchi bosqich - "Qadrla". O'quvchi milliy merosning madaniy va ma'naviy ahamiyatini anglashni boshlaydi, unga hurmat tuyg'usi shakllanadi.

Uchinchi bosqich - "Asra". O'quvchida milliy merosni saqlash, himoya qilish va asrab-avaylash istagi shakllanadi.

To'rtinchi bosqich - "Yetkaz". O'quvchi o'zlashtirgan ko'nikmalarini amaliy faoliyatda qo'llaydi, milliy merosni targ'ib qiladi va kelgusi avlodga yetkazadi.

Samarali pedagogik usullar

Tadqiqot davomida quyidagi samarali usullar aniqlandi: hikoya usuli, suhbat usuli, ko'rsatma-illyustratsiya usuli, qiyosiy tahlil usuli, loyiha usuli, sahna chiqishlari va uchrashuvlar usuli, hamkorlikda ijro etish usuli.

BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirish uchun hurmat tushunchasining tarkibiy tuzilmasi, baxshichilik merosining tarbiyaviy imkoniyatlari va pedagogik shart-sharoitlar yagona, o'zaro bog'liq tizim sifatida qaralishi va amaliyotda "Bil - qadrla - asra - yetkaz" modeli asosida qo'llanilishi zarur. Bu model o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga oladi, ularning milliy merosni bilishini, qadrlashini, asrab-avaylashini va kelgusi avlodga yetkazishini bosqichma-bosqich rivojlantiradi.

Mazkur tadqiqot BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlarini o'rganishga bag'ishlandi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi.

Qoraqalpoq baxshichilik merosi - bu qoraqalpoq xalqining eng qadimiy va boy madaniy boyliklaridan biri bo'lib, u o'zida epik ijod, musiqa, she'riyat va hikoyachilik unsurlarini uyg'unlashtiradi. Bu meros milliy tarbiya va ma'naviy kamolotning muhim manbai hisoblanadi.

Hurmat - bu shaxsning biror narsaga yoki kimsaga bo'lgan ijobiy munosabati, uni qadrlashi va unga zarar yetkazmaslikka intilishidir. Milliy merosga hurmat esa o'z xalqining tarixi, madaniyati va qadriyatlariga bo'lgan chuqur hurmatni ifoda etadi. U

merosni bilish, qadrlash, asrab-avaylash, yetkazish, targ'ib qilish va unga emotsional munosabat kabi komponentlardan iborat.

Qoraqalpoq baxshichilik merosi hurmatni shakllantirish uchun boy pedagogik imkoniyatlarga ega: tarixiy xotirani yetkazish, ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish, estetik didni tarbiyalash, milliy tilni o'zlashtirish, milliy g'ururni shakllantirish va ijodiy qobiliyatni rivojlantirish.

Hurmatni shakllantirishning besh bosqichli tizimi ishlab chiqildi: tanishish, bilish, qadrlash, asrab-avaylash va targ'ib qilish bosqichlari. Bu bosqichlar ketma-ketligi qat'iy saqlanishi ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

Tadqiqotning kulminatsion natijasi sifatida "Bil - qadrla - asra - yetkaz" nomli to'rt bosqichli amaliy model ishlab chiqildi. Bu model o'quvchilarning milliy merosni bilishini, qadrlashini, asrab-avaylashini va kelgusi avlodga yetkazishini bosqichma-bosqich rivojlantiradi.

Hurmatni samarali shakllantirish uchun qator pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi zarur: qulay psixologik muhit, milliy merosga qiziqish uyg'otish, individual yondashuv, repertuarining to'g'ri tanlanishi, o'qituvchining kasbiy mahorati va milliy muhitni yaratish.

Tadqiqot davomida quyidagi samarali pedagogik usullar aniqlandi: hikoya usuli, suhbat usuli, ko'rsatma-illyustratsiya usuli, qiyosiy tahlil usuli, loyiha usuli, sahna chiqishlari va uchrashuvlar usuli, hamkorlikda ijro etish usuli.

Tadqiqotning nazariy va amaliy ahamiyati shundaki, uning natijalari musiqa pedagogikasi, xalq ijodiyoti metodikasi va milliy tarbiya nazariyasi sohalarini boyitadi hamda musiqa ta'limi o'qituvchilari, metodistlar va tadqiqotchilar uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, BMSM o'quvchilarida qoraqalpoq baxshichilik merosiga hurmatni shakllantirish - bu murakkab, ko'p qirrali va uzluksiz jarayon bo'lib, u hurmat tushunchasining tarkibiy tuzilmasi, baxshichilik merosining tarbiyaviy imkoniyatlari va pedagogik shart-sharoitlarni hisobga olgan holda yagona tizimda olib borilishi zarur. Bu tizim to'g'ri yo'lga qo'yilsa, o'quvchilarda nafaqat musiqiy-ijrochilik ko'nikmalari, balki milliy g'urur, milliy merosga hurmat va uni kelgusi avlodga yetkazish tuyg'usi ham samarali shakllanadi. Bu esa ularning har tomonlama kamol topishiga va milliy madaniyatning davom etishiga mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2008. - 132 b.
2. Sharipova G. Musiqa o'qitish metodikasi. - Toshkent: TDPU nashriyoti, 2006. - 148 b.

3. Soliyev A. Musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. - Toshkent: Musiqa, 2019. - 216 b.
4. Kadirov R. Cholg'u ijrochiligi va ansambl metodikasi. - Toshkent: O'zbekiston Milliy musiqa san'ati instituti nashriyoti, 2018. - 184 b.
5. Yusupova M. Estrada musiqasi asoslari. - Toshkent: San'at, 2017. - 156 b.
6. Tursunov S. Gitara ijrochiligi va pedagogikasi. - Toshkent: Musiqa nashriyoti, 2020. - 172 b.
7. Asqarov A. Musiqa pedagogikasi va psixologiyasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2015. - 198 b.
8. Raxmonov N., Haydarov M. Ansambl ijrochiligi nazariyasi va amaliyoti. - Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti, 2021. - 164 b.
9. КБ Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. Science and education 3 (8), 145-150
10. КБ Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. Scientific progress 2 (4), 96-101
11. КБ Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. Scientific progress 2 (6), 952-957
12. КБ Холиков. проблематика построения современных систем мониторинга объектов музыкантов в сфере фортепиано. Scientific progress 2 (3), 1013-1018
13. КБ Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. Science and Education 3 (5), 1556-1561
14. КБ Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. Science and Education 3 (3), 1032-1037
15. КБ Холиков. О принципе аддитивности для построения музыкальных произведения. Science and Education 4 (7), 384-389
16. КБ Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. Science and Education 3 (3), 1020-1025
17. КБ Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. Science and Education 3 (5), 1570-1576
18. КБ Холиков. Своеобразие психологического рекомендация в вузе по сфере музыкальной культуре. Science and Education 4 (4), 921-927
19. КБ Холиков. Методы музыкального обучения через воспитание в вузах. Academy, 57-59
20. КБ Холиков. Сложная система мозга: в гармонии, не в тональности и не введении. Science and Education 4 (7), 206-213

21. КБ Холиков. Обученность педагогике к освоению учащихся сложным способам деятельности. *Science and Education* 5 (2), 445-451
22. КБ Холиков. Уровень и качество усвоения предмета музыки, закрепление памяти и способности учащихся. *Science and Education* 5 (2), 452-458
23. КБ Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress* 2 (3), 1087-1093
24. КБ Холиков. Конструирование потока информации в балансировке разделения познания и поведение абстрактного воздействия на мозг человека. *Science and Education* 6 (1), 28-34
25. КБ Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194
26. КБ Холиков. Звуковой ландшафт человека и гармоническая структура головного мозга. *Science and Education* 6 (1), 21-27
27. КБ Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200
28. КБ Холиков. Преобразование новых спектров при синхронном использовании методов и приёмов музыкальной культуре. *Science and Education* 4 (7), 107-120
29. КБ Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. *Science and Education* 4 (7), 100-106
30. КБ Холиков. Новые мышление инновационной деятельности по музыкальной культуры в вузах Узбекистана. *Science and Education* 4 (7), 121-129